

SAMOBORSKI LIST

Ljetovanišni vjesnik.

„Samoborski list“ izlazi 1. i 15. u mjesecu.

Pretpлата na cijelu godinu stoji K 4.—, na pò godine 2 K, na četvrt godine 1 K. S poštom ili s dostavom u kuću 48 fil. na godinu više. U Americu K 1-40 na godinu više. Pojedini broj stoji 20 filira.

Odgovorni urednik: **Dr. Gjuro Horvat.**

Uprava nalazi se na Trgu Leopolda Salvatora br. 1b.

Oglase prima uprava, a plaća se za petiti redak u redakcijskom dijelu po 20 fil. u oglasnom 10 fil. Za oglase, koji se više puta uvršćuju, daje se znatan popust. Novci se šalju upravi, a rukopisi uredništvu „Samob. lista“. Neplaćena se pisma ne primaju. Rukopisi se ne vraćaju.

God II.

U Samoboru, 1. prosinca 1905.

Br. 23.

Samobor kao klimatičko lječilište.*

Zdravstvene prilike i lječilišne uredbe.

I.

Zdravstveno stanje pučanstva u Samoboru uopće se može uzeti veoma povoljno. Izuzevši veći kontingent bolesti uslijed nahlade zbog naglih promjena vremena u zimskim mjesecima ne može se ni za koju bolest tvrditi, da bi se u većoj mjeri pokazivala. Tuberkuloza, taj svagdašnji neprijatelj čovječanstva, u Samoboru se relativno dosta rijetko može naći, te bi postala i rijetkost da se stambene i materijalne prilike pučanstva dignu. Najčešće može je se naći u Gornjem kraju, čemu uz navedene razloge još i mnogo doprinosi vlaga.

Sa pozitivnim opažanjima moglo se je ustanoviti, da ljetni mjeseci veoma dobro djeluju na gostove, koji su u prvim stadijima tuberkuloze došli na promjenu zraka, te da su se redovito oporavili. Popusne groznice Samobor gotovo i ne pozna. Tu i tamo desi se koji slučaj, donesen iz vana, naročito pak iz sela uz Savu, koja leže dosta nisko, močvarna su i imadu nečiste bunare. Trbušna pošalina upravo je rijetkost, nema niti jednoga slučaja, za koji se ne bi izravno moglo dokazati, da je unesen izvana, te nije nikada pokazivala niti sumnje o endemičkom značaju. Od infekcijskih bolesti mora se spomenuti, da se dosta često pojavljuje škrtel i dobarac među djecom, ali i ovima ne može se nikad dokazati izvor u samom Samoboru, te bi se uz više pažnje sa strane pučanstva lako mogao prepriječiti unos iz obližnjih mjesta.

Sa šetalištima, gdje se može naučiti čistoga zraka, oporaviti od napora i diviti se prirodnim krasotama, obiluje Samobor u punoj mjeri. Cijela je okolina gotovo jedno šetalište, pružajući uvijek novu sliku punu ljepote i čara. Anin perivoj postao je rukom ljudskom neprocjenivim blagom za Samobor, te će mu se prava važnost upoznati moguće tek nakon kojega decenija.

Od sv. Jurja polazi put na Cerje, Sv. Lenard te Piješivicu; pun je divlje romantike sa impozant-

* Vidi br. 3, 4, 5, 6, 11 i 15. „Samoborskoga lista“ o. g. Ur.

nim pogledom na Rudarsku dragu. S ove je strane pristupačan i grad Okič. Rudarska draga je idealno šetalište, uvijek bez prašine i blata, sa slabim kolnim prometom, pružajući oku svaki čas novu sliku prirodne ljepote.

Stražnik bit će za kratko vrijeme ne samo ures samoborske okoline nego i predjel, zgodan za gradnju ljetnikovaca. Ošobito privlačiva sila za svakoga gosta jest Stojdraga sa Osretkom, Molvice i prekrasno ležeće Doline. Prema Sv. Martinu vodi na sljemenu brežuljaka idiličan put, gdje ne znaš, bi li se više divio zbilja rijetkoj kulturi oko dobra Molvice ili čarobnom pogledu na Okič grad i Piješivicu. Obala Save nije daleko, u zgodno je vrijeme do nje najugodnija šetnja, te može pružiti ljubiteljima ribolova najveće zadovoljstvo. U samom Samoboru imademo dosta hladovine, ali na svaki način nam manjka perivoj u ravnici. Tomu bi se za sada moglo doskočiti regulacijom Gajeve ulice, koja imade lijep drvored, prostrana je, a vodi do obale Gradne, koja nam jedina služi kao šetnja u ravnici.

Perkovčev spomenik.

Svaki vrijedan narod štuje uspomenu svojih zaslužnih muževa. Da se ta uspomena što življe i trajnije uživi u narodnu svijest, podiže narod svojim uzornicima vidljive spomenike. I hrvatski narod ne zaostaje — naravno prema svojoj veličini i financijskoj snazi — za drugim mnogo bogatijim i naprednijim narodima. On štuje zasluge svojih velikana; podiže im spomenike. Ti spomenici pokazuju viši stupanj u razvitku narodne svijesti, ponos su naroda, a ures i dika mjesta, u kojima su podignuti. Njima se ponose veliki gradovi, a kako ne će manja mjesta, osobito ako su ti spomenici od veće umjetničke vrijednosti. Lijepi naš rodjeni kraj može također s ponosom pokazati na jedno remek-djelo hrvatske umjetnice ruke, ruke našeg kipara Rendića. To je spomenik podignut na samoborskom groblju hrvatskom rodoljubu Ivanu Perkovecu.

Nijesam zvan, da ovdje ocjenjujem umjetničku vrijednost toga spomenika, koja će biti i

tako svakom poznata. Pokušat ću samo dozvati u pamet našem gradjanstvu, koliko je ta umjetnina dosada rad vanjskih utjecaja stradala, pak ujedno iznijeti želju mnogog domoljubnog sugradjanina, kako bi se taj biser samoborskog groblja a ponos Samoboraca, mogao spasiti od prerane propasti, koja mu damonice sve više prijete. Jer spasimo li tu umjetninu od posvemašnje propasti potomstvu i rodjenom nam kraju, riješit ćemo se i pravednih prigovora sa strane naših potomaka, koji će znati jamačno bolje od nas cijeniti umjetnine.

Svakom je od nas znano, koliko je Perkovec spomenik nastradao i koliko strada uslijed promjene zračne toplote, koliko poradi vlage, a nešto je stradao i radi neoprezne čovječje ruke. Nema sumnje, da sam kamen kao tvar uslijed tih elementarnih utjecaja mnogo gubi na žilavosti i jakosti. To nam pokazuje čitava vanjšina spomenika, koja je karakteristično pocrnjela, dok se oštrina pojedinih kontura gubi, a plemenita oblost nekih ploha rapidno iščezava. Ostavimo li Perkovec spomenik i nadalje izvrnut uplivu zraka i vode, neumoljivi će zub vremena i u buduće činiti svoje — što dalje, to lakše a na sebe ćemo navaliti veliki grijeh, jer nijesmo spasili potomstvu ono, što nijesmo svakim časom kadri da nabavimo.

Nije dovoljno, da je spomenik samo preko zime prikriven drvenim krovom, što smo prijašnjih godina znali vidjevati, jer se time nije po vještačkom mišljenju zlu odmoglo već pomoglo. Jedino ćemo tomu zlu tada doskočiti, ako spomenik dademo trajno natkriti u formi malog mauzoleja ili arkade. Ne mora se to da učini skupocjeno i raskošno, nego čedno a ukusno, kako ne bi sama umjetnina još većma stradala s kakovoga nezgrapnoga krova. Prema tomu bi imao svaki domoljubni gradjanin udesiti svoje djelovanje oko sabiranja sredstava, potrebnih za tu gradnju.

Kako kod mnogih drugih zamisli oko poljepšavanja našeg Samobora, tako nam je i ovdje pomisljati na nas same i apelirati na vlastite džepove. Ima toliko veselih zgoda u obitelji, kad dodje kome krsno ime, rodjeni dan i t. d., što sve daje povoda, da se prijatelji sakupe kod prija-

U ciganskom šatoru.

Napisala Daša barunica Lepel.

„Pomoz' Bog, gospodo!“ — posebnim naglasakom izgovorivši ovaj pozdrav, ukaza se na vratima knez (vajda) cigana kotlarā. Bijaše zanimljiv taj knez! Visoki stas, pravilne crte lica, a dimom zaždjeno odijelo bilo urešeno velikim srebrnobilim pucetima. Ne bijaše na njem ni traga ciganske lukavosti, zbog koje su obično cigani u našim krajevima na glasu. Samo blagost i neka vrsta melankolije mogla se čitati iz krasnih mu crnih očiju.

Već dvadeset godina pohadja nas Trivun svaki put, kad dodje u našu okolinu. — „Je li sve po starom?“ upita on, nakon što je značnim pogledom oblišao čitavu sobu — pa pošto nas je sve na broju ugledao — povladi zadovoljno glavom, uzme čašicu crvenog vina i ispije do dna u zdravije svih nas. Zatim se opita treba li nam koji novi kotač ili valja li kojeg popraviti. Kad mu je odgovoreno na njegova službena pitanja, raspredje se razgovor na daleko i široko, a Trivun priča zanosom o svome putovanju, o „Föhrczeg Josipu“ i o lijepom šampanjaskom plesu, kojeg su priredili oni — velikani — kaže on. (Tako naimo naziva on sebe i druge

vajde). Kad sam ga pak upitala, jesu li kod tog plesa i mnogo plesali, nasmije mi se u lice, pa gotovo razljučen mojim neznanjem odgovori ozbiljno: „Kod šampanjaskog se plesa ne pleše, tu se samo šampanjac pije;“ pa k tome oholo pridoda: „Do 30 forinti dodje na svakoga nas da plati.“

„Kaži mi, Trivune,“ pitah ga dalje — „kad bi, recimo Tebi netko poklonio lijep dvorac, bi li Ti htio u njemu stalno boraviti i ostaviti to vječno putovanje?“ Na te riječi planuše Trivunove tamne oči. Ni čas nije promišljao, već naglo odgovori: „To ne bih mogao, ne, nikada, pa kad bi mi baš sve ulice Samobora na metar visoko dukatima posipali! Ne bih mogao nipošto,“ opetovaše tiše, kò da je htio sam sebi reći: „Kad sam samo osam dana na jednom mjestu, već me neka neodoljiva sila vuče opet dalje, da putujem s jednog mjesta na drugo. Bez toga ne ima za mene pokoja ni sreće!“ — Često sam već promišljala o toj zagonetnoj težnji za putovanjem, koja taj narod ovako svijetom goni. Čini mi se uvijek, kò da kakova tajanstvena moć vabi ciganina u neku daleku, daleku domovinu, koju možda žudjeti, ali je nikada ugledati, a crne sjetne oči tog vječnog putnika htjele bi reći „Tamo, gdje ja nijesam, — tamo je sreća!“

Kad je Trivun svršio pričanje o svojim naj-

novijim događajima, oprostilo se s nama a mi smo mu obećali još istoga dana pohoditi njega i njegovu ženu.

Rečeno, učinjeno. Pod veče podje nas sedmorica do šatora kotlarā, što su ga ovaj put postavili na mjesto, gdje obično prebivaju naši cigani prosjaci. Cigani kotlari su u svem otmjeniji i smatraju se nešto višim od običnih cigana. Budući da su sami imućni, ne prosjače nikada osim sasama male djece. S kolikom uljudnosti uveo nas je Trivun u svoj šator, gdje nas je primila njegova lijepa žena i ponudila nam mjesto na mekim jastucima, postavljenim oko vatre, koja upravo u sredini svakog šatora gori. Poradi kiše bio je samo stari šator razapet, česa radi se Trivun silno stidilo, te se počeo da ispričava na sve moguće načine, a osobito zato, jerbo su drugi šatori cigana prosjaka bili novi. No njegova žena sa svojim mirnim, otmjenim izgledom ostala je pri svemu tome sasama hladna. Ona si upali kremenom svoju dugu lulu, a njezina je šutnja imala značiti: „Kod mene je tako, a ne drukčije. I u starom šatoru ja ostajem ono, što jesam!“

Nakon što smo sjeli, nekoliko je cigana zaplesalo, a onda nam je Trivun doveo svoje četvero djece, dva dječaka od 8 do 13 godina,

telja, da zajedno u veselju probave koji ugodni čas. U takovim bi se prilikama mogao svaki put po netko naći, koji bi se sjetio one zapuštene kamene sirote na našem groblju i apelirao na darežljivu ruku svojih prijatelja, od kojih će svaki rado pregorjeti koju neznatnu svoticu.

Nadoći će komu tomu i crni dan, kad mu se valja za uvijek dijeliti s kojim milim, i tad neka se sjeti onog mjesta, na koje nam je svima doći, neka dade samo malen obol, jer će i on učiniti svoje oko poljepšavanja trajnoga nam počivališta.

Ove će zime pasti po gostionicama mnoga i mnoga oduševljena zdravica domovini i domu nam krasnom, ali neka ne prodje, a da se ne sjetimo ovih redaka.

Nadju li ovi reci malo dobre volje i odziva u domoljubnom građanstvu, lako će se naći nekolicina kao odbor, koji će se pobrinuti, da se Perkovev spomenik spasi na način dostojan našeg doma, groblja i umjetnine same. Možda će se naći tkogod od vještaka u našoj sredini i načiniti besplatno nacrt za tu gradjevinu. Tako bi zadužio nas i potomstvo velikom zahvalnosti. Slavno će pak uredništvo ovog lista biti toliko dobrostivo, preuzimati te dobrovoljne prinose pak od zgrade do zgrade objelodanjivati imena dičnih domoljubnih darovatelja. (Vrlo rado. Ur.) Živjeli, koji će prednjačiti lijepim primjerom!

F—ć.

Iz trgovačkoga zastupstva.

Dne 18. studenoga o. g. bila je sjednica zastupstva, kojoj je prisustvovalo 14 zastupnika i od strane kr. kot. oblasti g. pristav Huth.

Predsjedatelj g. upravitelj Čop izvješćuje, da je dao sastaviti troškovnik za ogradu svinjskog sajmišta, koji iznosi K 793.39, a jer veterinarska zaklada, iz koje bi se imao ovaj troškovnik namiriti, doseže tek svotu od K 482.45, to moli zastupstvo, da u tom nešto shodna zaključi. — Zastupstvo prima na znanje ovaj izvještaj i stvara zaključak, da se umoli vis. vladu, da dopusti odgodu radnja, budući da nema u proračunu za ove radnje nikakova pokrivača.

Nadalje g. upravitelj izvješćuje, da su šume Stražnik i Brezina izlučene iz redovitog šumskog gospodarenja, a prema tomu bi se imao razmjerno sniziti i doprinos samoborske općine k plaći kot. šumara.

Zastupstvo usvaja ovo izvješće i poziva g. upravitelja, da sastavi predstavku na vladu, u kojoj neka umoli da se općinski prinos k plaći kot. šumara snizi od K 320 na K 150.

Prema zapisniku građevnoga povjerenstva dopušta se g. Petru Mrzljaku prigradnja njegove kuće u Mesničkoj ulici. — Uvažava se molba franjevačkog samostana za oprost poreza od vina, kako domaćeg tako i isprošenoga. — Molba g. kapelnika Vanjeka za isplatu plaće za vrijeme njegove bolesti, uvažava se samo djelomično. — Nakon toga su riješene molbe nekih siromaha za mjesečnu potporu. —

G. upravitelj traži od zastupstva odobrenje za izdanih K 10 za popravak crkve u Rudama. Zastupstvo to jednoglasno odobrava.

četrigodišnju djevojčicu i jedno sasna maleno dijete. Najstariji dječak, budući gospodar Trivunovih potomaka, još će preteći svoga oca u ljepoti. Svojim odličnim i pravilnim crtama lica i krasnom dugom kosom izgledaše kô kakav umišljeni kraljević, što se spominje u pričama; dok je njegova mlađja sestra, imenom Luluć, pravi tip ciganskog djeteta. U ciganskom šatoru biti, a ne dati si karte gatati, upravo je kao biti u Rimu, a ne vidjeti pape.

Neka stara ciganka, čija se lijepa petnaestogodišnja snaha veoma svidjela našoj mladoj gospodi, gatała nam je karte. Ne svrnuvši ni oka sa svoje snahe, koja joj je neprestano šaptala, neka bi ipak gospodi rekla, da je običaj ovako ljepoj mladoj ciganki kakvi novčani dar pružiti, — pricala nam je stara mnogo veselja i žalosti, iskrivljujući uz to na sve moguće načine svoje crno naborano lice, radi česa sam se morala i nehotice od srca smijati, premda bi to bilo moralo sasna protivno djelovati. Moju milu prijateljicu Mašu, koja je prvi puta gledala ovaj ciganski hocus pocus obuže neko bojažljivo čuvstvo.

(Svršit će se.)

G. župniku Forku se jednoglasno ustupa za K 100 putić između kuće g. Žitkovića i Mavrića, koji vodi prema kot. oblasti.

Molba žitelja Gjurmanec kraj Krapine, za potporu gradnje nove crkve — odbija se s većinom glasova.

Zastupstvo jednoglasno zaključuje, da se u slučaju opetovanih kradja uvede građanska noćna straža.

Odobrava se namještenje Leopolda Mlačnika za stražara uz mjesečnu plaću od K 50.

U odbor za rješavanje reklamacija proti saborskim listinama i za izbor izbornika izabrani su gg. Forko i Oslaković.

Prijedlog g. Forka, da se kupi pješčenik u Dragi, budući da je onaj u Gornjem kraju gotovo iscrpljen, upućuje se gospodarskom odboru.

Na interpelaciju g. Oslakovića, zašto je pošljunčena Šmidhenova ulica, odgovara g. upravitelj, da je to bio dužan učiniti s obzirom na općinare iz Šmidhenove ulice. Dalje ima tu stvar po zaključku zastupstva izviditi gospodarski odbor.

G. Razum predlaže, da se uloži utok na vladu proti oblasnoj odredbi, da imadu vlasnici blaga, koji imadu u dvorištima zdenice, napajati blago iz svojih zdenaca, a ne tjerati blago na napajanje, budući da to nije niti iz zdravstvenih okolnosti po blago korisno. Zastupstvo usvaja ovaj prijedlog.

Napokon se prihvaća prijedlog g. Forka, da se kupi zemljište između posjeda g. Levičara i gdje. pl. Kiepach u Starogradskoj ulici u svrhu otvorenja puta pram Janindolu, dok gospodarski odbor ima stupiti u dogovor glede kupnje sa vlasnikom g. Skendrovićem.

Time je bio dnevni red iscrpljen.

Domace vijesti.

Vjenčanja. U nedjelju se vjenčao u Sisku g. Hinko Prišlin, učitelj u Lugu, s gđjom. Ivkom Lugiarić, kćerkom sisačkog posjednika i građanina. — U Samoboru se vjenčao g. Hinko Gollner, trgovac, s gđjom. Katicom Skendrovićevom kćerkom našeg sugrađanina i posjednika. — G. Josip Kosić, mesar u Zenici u Bosni, vjenčao se s gđjom. Julijanom Šuklje, kćerkom građanina i obrtnika samoborskoga. — U Krapini se vjenčao g. Franjo Kompare, soboslikar i ličilac, s gđjom. Marijom Berc, kćerkom krapinskog obrtnika i građanina. — U Delnicama se vjenčao g. Šimun Ištoković, kr. kot. veterinar, s gđjom. Slavicom Pleše, kćerkom tamošnjeg upravitelja pošte i posjednika. Svjema vjenčancima naše srdačne čestitke!

† **Terezija Obad** rođ. **Vukovinski** Prekojuče je zadesio našeg sugrađanina g. Vjekoslava Obada težak udarac. Umrila mu je vrijedna supruga nakon duge i teške bolesti, u 45. godini života. Pokojnica je bila marna domaćica i nježna majka svoje djece, te štovana od svih, koji su je poznavali. U njoj oplakuje g. Stjepan Vukovinski, župnik u Krapini svoju sestru, župnik u Šipku gosp. Obad šurjakinju, više naših obitelji svoju rođjaku. Laka zemlja čestitoj pokojnici, a naše saučestje ožalošćenomu suprugu i rodbini!

Bolest dra. Miletića. Poznati rodoljub i predsjednik „Društva hrv. književnika“, te velik prijatelj našeg Samobora g. dr. Stjepan Miletić teško je obolio prije nekoliko dana. Njegova je bolest ozbiljno zabrinula kako njegovu obitelj, tako i mnogobrojne njegove prijatelje. Sada se javlja, da je dru. Miletiću krenulo zdravlje znatno na bolje, te je već isključena i svaka pogibao. Od srca nas raduje, da možemo ovu utješnu vijest zabilježiti u našem listu, kojem je dr. Miletić također iskren prijatelj i vjerni čitalac.

Samobor natkrililo Beč dakako samo u skupoći, koja kod nas baš lijepo napreduje. Evo smo ovih dana plaćali na samoborskom tržištu jedno kokošije jaje po dvanaest filira — a i to se još teško dobilo, — a iz Beča nam javljaju, da se tamo prodaje jaje po osam filira. Citavi vagoni jaja otpremaju se iz naše domovine u inozemstvo, a mi eto u srcu njenu moramo plaćati skuplje od Bečana! Sve je to zasluga nebrojenih prekupaca, koji tjeraju svoj unosni zanat na štetu cijeloga mjesta. Želimo li, da nam se stranci ne odbiju od Samobora, onda se treba pothvatiti ozbiljne akcije protiv prekupaca, jer — od skupoće svatko bježi.

† **Vjekoslav Juratović**, posjednik, umro je 22. pr. mj. u 48. godini svoga života. Pokojnik

je bio punih 30 godina revnim članom domaće glazbe, pa ga je ova i otpratila do posljednjeg počivališta. Na sprovodu bilo je mnogo i građanskoga svijeta. Laka mu zemlja!

Sa samoborske željeznice. U posljednje se doba pronio Zagrebom i Samoborom glas, da se kod samoborske željeznice opazilo veliko pronevjerjenje. S pouzdane smo strane doznali, da je na samoborskoj postaji doista konstatiran manjak od 7500 K, no dotični činovnik pokrio je potpuno cijelu navedenu svotu prije nego je podnesena kaznena prijava, čime je počinitelj u smislu zakona nekažnjiv postao. Na odgovornost pozvan, nije počinitelj mogao navesti kamo je novac dospio, već je tvrdio, da mu je ukraden. Budući da je poznato, da isti vrlo skromno živi, a povrh toga je imao željezničku otpremu i prodaju pijeska, što mu je također lijep dobitak davalo, to se njegova tvrdnja vjerojatnom ukazuje. No čin se usprkos najpomnijoj disciplinarnoj istrazi nije mogao dovoljno razbistriti, a niti je počinitelj mogao dokazati svoju tvrdnju, da mu je novac ukraden, to je on od službe odmah odušten, a oduzet mu je i otpremni posao.

Ovaj potonji posao, kao i prodaju te otpremu pijeska preuzeo je ovdješnji vlasnik kuće i zagebački slastičar g. Ivan Koudelka.

Za uvođenje kupeja za nepušače. Primili smo opet dopis od prijatelja lista, u kom apeluje na upravu naše željeznice, da uvede kupeje za nepušače kod svojih vlakova. Kako smo medjutim čuli, uprava se željeznice već zakanila da ovake kupeje uvede, da tako već ipak jednom ovoj opravdanoj i svestranoj želji našega općinstva zadovolji.

Prašenje kroz prozore. Primamo iz općinstva: Bilo bi opravdano, da slav. poglavarstvo izda proglas, kojim bi strogo zabranilo, da se ne smije smeće i prašina bacati sa prozora na ulicu, jer šetajuća publika nije nikad sigurna, da je i koja krupnija stvar pod prozorom ne zahvati.

Utopila se. 12. pr. mj. otputila se Bara Bošnjak iz Gradne sa svojim mužem Stjepanom u Samobor k sv. misi. Vrativši se Stjepan Bošnjak iz crkve, nije na ugovorenu mjestu, naime na glavnom trgu, našao žene. Vratio se sam kući, ali žene ne nadje ni kod kuće. No jer žene ne bijaše ni sutradan, pošao ju je tražiti sin Juro, ali i to bijaše uzalud. Bari Bošnjak ne bijaše traga. Prijavio je stoga stvar poglavarstvu općine Podvrih, pak je potragom utvrđeno, da se Bara utopila u Savi. Tijelo nesretne utopljenice izbacila je voda kod sela Špansko-Opatovina, općine Stenjevec.

Iskaz umrlih od 1. do 30. studenoga: Josip Piršić, stolar, 73 god., Lešće 6. — Vjekoslav Juratović, polj. 49 god. Taborec 22. — Zorica Strnad, kći krojača, 15 god. Šmidhenova ul. 40. — Nikola Zornjak, dijete klobučara, 4 dana, Obrtnička ul. 24. — Terezija Obad, supruga kožara, 45 god. Starogradska ul. — U čitavoj samoborskoj župi bilo je 66 slučajeva smrti u posljednja dva mjeseca.

Društvena vijesti.

Dobrov. vatrogasnom društvu u Samoboru pristupio je kao podupirajući član gosp. Josip Skendrović ml., posjednik.

U Rudama se već prijavilo preko 30 žitelja, koji žele osnovati vatrogasni odjel. Izabran je i privremeni odbor, a članovi su rudarskoga odjela zamolili samoborsko vatrogasno društvo, da ih priključi k svojoj četi. Buduća će sjednica potonjega društva riješiti ovu stvar. Raduje nas, da je požarnička misao našla u najbližem susjedstvu odziva; a bilo to na što veću dobrobit rudarskih žitelja!

Podružnica Hrv. društva za namještenje naučnika namjestilo je dječaka Ignaca Skendrovića iz Ruda u trgovinu L. Molnara u Delnicama.

Daljnje prijave za namještenje naučnika prima povjerenik g. Franjo Sal. Forko, kapelan u Samoboru.

Prosvjeta.

Primili smo:

Štok Ferček: **Spajna priprema.** To je niz šaljivih crtica, kojima posve dobro pričaju gornji natpis. Ima u njima i neka doza krapine

prozaičnosti, ali ima i zgodnih šaljivih epizoda. Crte su pisane kajkavskim dijalektom. — Cijena je knjizi 80 fil.

Zvučci iz Amerike. U knjižici od nekoliko stranica izdane su dvije crtice od Marka Twaina, a dodana je i biografija ovog najduhovitijeg humorista i najoštrijega satirika novoga svijeta. — Cijena 20 fil.

Iz velikoga svijeta pripovijest je Dimitra Vasilja Grigorovića, koja je prevedena na hrvatski. Stvarca je zanimljiva, prijevod valjan, a jezik i pravopis korektan. — Cijena je 40 fil. unatoč toga, što ima knjiga ravno 111 stranica.

Novjerna žena. Crtica N. S. Leskova, napisana je u povodu „Krajcerove sonate.“ — Cijena 10 fil.

Sve ove knjige izdane su troškom hrv. knjižare i antikvariata M. F. Strmecki, Duga, ul. 8., gdje se i dobijaju.

Gospodarstvo.

Poljski miš.

U prirodi imade mnogo stvorova, koji se okorišćuju mukom ratarovom. Ima ih iz svakoga carstva, a broj im je golem. Ipak se providnost božja pobrinula, da se nijedna životinja prekomjerno ne razmnoži na štetu druge. Svakoj je zato dano stalno odredjenje, svaka ima svoje prirodne neprijatelje, svima im se boriti za hranu a biju ih i nepovoljni utjecaji vremena. Ipak za mnoge životinje kažemo, da su štetne, a to su one, koje su budi zdraviju ili životu čovječjemu, budi pak drugim korisnim životinjicama ili gospodarskim kulturama pogibeljne. Od većih štetocinaca lako se čovjek brani vlastitom snagom, jer se ove sporije razvijaju te ih je i manje; ali je zato teže vojevati protiv drugih životinja, koje su doduše malene, pače i možda veoma sitne, ali se tim hitrije razvijaju i silno množe. U borbi protiv ovakvih neprijatelja čovječja je snaga često preslaba, da ih uništi, nego mora da prima pomoć od njihovih neprijatelja iz carstva životinjskoga, a mnogo puta i iz bilinskoga carstva u obliku sićušnih gljivica — zametnika i uzročnika mnogih kužnih bolesti. Upravo zato je nužno, da gospodar točno pozna sve korisne i štetne životinje i njihov način života, jer će samo na taj način znati svoje dobrovoljne prijatelje podupirati, pa složno s njima progoniti neprijatelje svoje muke.

Medju vrlo štetne životinje spada i poljski miš. On se nastanio u brijegu i ravnici na golemoj površini srednje i jedne česti sjeverne Evrope a tako i po zapadnom dijelu Azije. Ipak voli ravninu od bregova, a osobito rado prebiva na čistinama, poljima i livadama; što više i u močvarnim nizinama nije mu nezgodno, jer si znade stan svoj tako izgraditi, da ne dolazi u nj voda. Inače ne podnosi vlage, pa potraje li dugo mokrina, mora miš uginuti. U radu je neumoran: radi dan i noć, a ruje rupe takovom brzinom i vještinom, kako nijedan od njegovih rođaka. U penjanju je nespreman, ali zato izvrsno trči i pliva. Ako je letovao na mokrijem tlu, pod jesen se preseli u kuće, pivnice, suše ili staje, ali mu je još milije, mogne li se zavući pod gomilu žita. Ako je i kako moguće, gleda, da si za zimu spremi hrane — žita ili drugoga sjemenja. Nije li si mogao spremi hrane za zimu, traži si pod snijegom rujući duge i plitke rovove, gdje bi našao što za svoj želudac. Jao si ga tada kasnomu zimskom usjevu ili sjemeništu u voćnjaku. Tu će uništiti sve sjemenje jabuka, kruški, šljiva, oraha i dr. Ne nadje li sjemenja, prihvaća se korijenja i korijenčica svakojakog drveća: tanje izjeda, a deblje ogriza svojim jakim glodarima. Uslijed toga počne korijenje trunati, a drvo propadati. Veliki kvar mogu poljski miševi počiniti u trapu, kada se namjere na nj. U hrani nije izbirljiv: svaka mu je biljevna hrana dobra, makar i voli najviše sjemenje. Ali kad nema toga, dobra mu je i zelena trava, lišće, djetelina. U šumi nastanjen donosi u svoje spremište borovnice, šira, bukvice, lješnika, oraha, šipka i dr. Najveću štetu počini u polju: tu je njegova najmilija hrana, pak je baš neumornom revnosti skuplja i nosi u svoj dom. Za nj možemo reći, da mu na polju ni jedno zrnice ne prodje po zlu. Kod svake žetve gleda, da se osigura, koliko najviše može. Prije nego li žetelica svojim srpom stigne u polje, već su njegovi oštri zubi zaposleni. Požužaju žitnu vlak podgiznu pri zemlji; stabljika se sruši, a

neprijatelj lakomo navali na žitni klas. Otkine ga zubima od stabljike i odvuče u svoje spremište. Pri ovoj svojoj žetvi nije nikada osamljen nego se sabere čitava četa miševa. Valjda znadu, da se složnim silama više može postići. Ali tim još nije djelo njihovo svršeno. Kad žeteoci žanju žito, eto im opet za petama miševa, da pokupe ona zrnca, što su se kod toga istrunula. Poslije se zavuku pod ukrštene snopove, pa opet plijene dušmanski. A kad se žito nameće na vozove eto i opet miševa, da pokupe, što je poispadalo. Sjednoga polja prelaze na drugo polje, od ozimne prelaze na jarinu poput pravoga gospodara. Spremljenu hranu troše u crnim danima i u zimi. Ipak cijele zime ne jedu. Kad pritisne jaka studen uhvati ih zimski san; ali čim bude toplije, probude se i potraže hrane.

Poljski je miš vrlo proždrljiv, pa mu treba mnogo hrane, da se nasiti. Zato si je mora i mnogo spremi. Dogodi li se, da im hrane na jednoć ponestane, presele se na susjedno polje. No ako ih nužda prisili, odsele se i dalje, u nov kraj. A kako su vješti u plivanju i hoduju, ne može ih na njihovu putu zaustaviti ni voda ni gora. Život je poljskih miševa zadrušan, pa si zato grade stanove jedan do drugoga. Množe se vanredno jako. Već u travnju poleže ženka 4—8 mladih, a ako je povoljno i toplo ljeto, leže kroz godinu 4 do 6 puta. Po tome možemo lako razumjeti, kako veliku štetu mogu miševi nanijeti, kada se preko reda umnože. Ima primjera, da su polja goleme površine ostala na pō opustošena i da je na tisuće jutara mladog bukovog nasada uništeno od mišjih zubova. U takvim „mišjim“ godinama upravo sve vrvi od miševa u polju i u šumi. U takovoj godini nema ni govora o kakovoj žetvi, nego valja oranice preorati, da se miševi što prije unište. U takovim prilikama ne ostade ni čovjek pasivan, već je i on svjema silama nastojao, da ih što više polovi ili utamani. Bilo je primjera, da je jedan samo radnik mogao na dan podaviti do 1500 miševa. Pokraj svega toga čovjek bi ih se teško riješio, da nema drugih životinja, koje miševe u veliko tamane. Medju ovima prvo mjesto zaprema lasica a i jež, ali i lisica. Ova nam je doduše i štetna ali obzirom na veliku štetu, što je miševi počine, i na veliku uslugu, koju ona daje rataru tamaneći miševe, moramo joj biti blagi sudije i jedno oko zatvoriti. Ne bi čovjek skoro vjerovao kako su lisice lakome za miševima. U Franceskoj se i Njemačkoj više puta opazilo, kako su se lisice jednoga kraja odselile u onaj kraj, gdje su se pojavili miševi. Ovdje su ostale dotle, dok je bilo miševa, a onda se utovljene opet vraćale u svoj stari kraj. Isto je tako utvrđeno, da i u mišjim godinama skoro nikakve štete nije bilo u krajevima, gdje su lisice štedili; a naprotiv sve je bilo uništeno, gdje su lisice progonili i ubijali.

Lovci dakako sude u ovoj stvari drugačije, ali gospodar mora da je brani, jer mu je ona doista korisna. A svakako više vrijedi ono žito, što ga unište tisuće i tisuće miševa, nego li ono nekoliko peradi i zečica, što ih pojedje teta lija.

Osim četveronožaca mnogo miševa potamane i ptice, napose sove i škanjci mišari. Nerazumno i baš nezahvalno radi svatko, tko ove korisne životinje progoni i ubija.

Gospodari sameberakoga grada spram građana.

Napisao Vjekoslav Norčić.

2) Toma Erdödy (1588.—1624.)

Nastavak.

I slijedeća god. 1595. ne prodje mirno. — Dne 11. srpnja pošalje Erdödy Juraja Pleškovića, gradskog provizora, s više svojih ljudi u samo-borsko polje, da požanju i u grad dovezu sve usjeve. Premda su Samoborci nepozvane i nasilne žeteoce opomenuli, da ostave njihove usjeve na miru i protestovali u nazočnosti plemićkog suca Luke Černkocija, nije to ništa koristilo. Erdödy dađe pače silom požeto zemljište preorati i obratiti u svoje svrhe na očitu štetu Samoboraca.

Osobito zazorna bijaše Erdödyju samoborska samouprava; stoga je najvećma vrebao na općinske službenike, napose pak na njihovog suca. Već sam prije spomenuo kako je godine 1593. dao zlostaviti suca Filipa Surića; slično se dogodilo i Bartolomeju Glasiću. Ovoga dađe god. 1598. po svojim službenicima uhvatiti

i dovesti u grad, gdje ga baci u tamnicu; uz to mu zaplijene sve vino. U tamnici prisili Erdödy Glasića na pismenu obvezu, kojom obećaje, da ne će više nikad u buduće niti Erdödyja, niti njegove žene ni njegovih potomaka uznemirivati(!). Sad ga istom pusti na slobodu. — Još veću nepravdu i štetu pretrpio Bartolomej Glasić slijedeće god. 1597., kad je neki kočijaš gradski s više sluga provalio u njegovu kuću. Tom prilikom razbiju kućna vrata; Glasića išibaše i udare sjekirom po glavi, a njegovu ženu Doroteju također nemilosrdno išibaše. I nekog Stjepana Turkovića, koga zatekoše u Glasićevoj kući, teško zlostave i izrane na zatiljku. Sva sreća, što su ranjenicima za vremena pritekli u pomoć susjedi i rane im zavili, jer bi zbog prevelikog gubitka krvi sigurno podlegli zadobivenim ranama. Još im to ne bijaše dosta, pa na odlasku zapale i kuću Glasićeovu. Neke žene srećom opaze požar, te ga u zametku uguše. — Kad su iste god. 1597. na Blaževu Samoborci bili u sjednici, da si biraju suca, bane med njih, po nalogu Erdödyjevu, Juraj Plešković i zahtijevaše od njih, da dadu prisegu vjernosti njegovu gospodaru, što oni podnipošto ne htjedoše učiniti. — Dne 22. veljače 1598. provalje po nalogu kaste-lana Petra Aytića i Marka Vlašića, gradski slugu u mjesto, gdje se održavao tjedni sajam, te gradjanima Matiji Hergucu, Bartolomeju Sedlaru, Mateju Tkalciću, Nikoli Pedarčiću, Valentu Hruškoviću, Tomi Vukoviću i nekim drugim razbacaju svu na prodaju izloženu robu. I slijedeći tjedan (29. veljače) opet navale na sajam i uzmu zagrebačkim trgovcima, Antunu Delfanu i Pavlu Pallo, robe u vrijednosti od 120 rajnskih forinti.

Tijekom su ove godine počinili Erdödyjevi ljudi još i drugih raznih zločina. Tako na primjer provalje u podrum Nikole Sušića te ispišvi ondje mnogo vina odvezu ga jošte sa sobom pol lagva. Uz to odnesoše sobom jednu torbu sa 12 ug. forinti i s nekim drugim stvarima u njoj, zatim jedne uzde, jedan mač s kožnatim koricama i jednu pušku, a Sušića na koncu izbiju. Drugom jednom zgodom provalje u kuću potonjega te odnesoše sobom mnogo kokoši i kopuna. U svemu načine Sušiću štete 200 for. — Sucu Baftolu Glasiću otmu jedne noći dvoje goveda, a iz gradjanskih podruma 151 kabal vina. — Da Erdödy zabrani Samoborcima pristup u njihovu šumu i vinograde, postavi na više mjesta čuvare, koji bi svakog plijenili, tko im se približio; pače su uhvaćene stavljali u gvozdje i zatvor.

Kad je god. 1601. došao tadanji sam. sudac Martin Poreden u grad pred Erdödyja i molio ga, da prestane već jednom tolikim nasiljima, dađe ga ovaj po slugama žestoko izbiti.

Gradski službenici bili su do skrajnosti obijesni i drzoviti; ako bi im se tko ma i riječima opro i kušao ih odvratiti od kakvog zločina, odmah bi ga napali ter sjekirama i bodovima do krvi izmrcvarili, kako se to dogodilo Margareti udovi nekog Jaužeka i jednoj njezinoj rođakinji. — Oko prve adventske nedjelje odnesu Erdödyjevi slugu iz gradjanskih podruma 8 kabli i 4 pinta vina. Nekolicina gradjana uputi se radi toga u Jastrebarsko, da se lično potuže Erdödyju, koji je tamo u to vrijeme boravio, ali on ih gotovo niti preda se nije pustio.

Godine 1602. u utorak poslije Cvjetnice i na Miholje dađe Erdödy probiti gradjanske kljete u Zavrtnjaku, Jelenškom vrhu (d. Jelenščak) i Stražniku te silom odveze 24 i pol kabla vina; uz to pijani njegovi ljudi nadošlog gradjanina Stjepana Golubovića bace na zemlju i do krvi istuku. I oko Lukova otmu u Zavrtnjaku 70 i pol kabla vina iz gradjan. kljete. O Svim svetima navale u kuću gradjanina Mirka Diakovića, te ga svezana odvedu u grad, a početkom prosinca odnesu mu iz kuće jednu lumbardu (Bumbardam). Bilo je i drugih manjih zločina ove godine, ali ih ne spominjem, jer se iz gore rečenoga lako vidi, kako su na Erdödyja djelovale usmene molbe gradjana samoborskih.

I sl. god. 1603. i 1604. otme Erdödy iz gradjanskih kljete 211 i pol kabla vina. Kad su godine 1604. Erdödyjevi ljudi pobirali desetinu (koju je uzeo od zagr. kaptola u zakup), prisile Matiju Dianića, da vozi badava žito u Erdödyjevu žitnjicu; istovarivši žito, nemilosrdno Dianića izbiju mjesto plaće.

Samoborci su uslijed tolikih nepravda opet zatražili pomoći u kralja. Stoga u ožujku (10.) ove godine nalaže kraljev brat Matija II. tadanjem banu Ivanu Draškoviću, da pošto poto uzme

Samoborce u zaštitu proti svim napadačima njihovih prava i posjeda, naročito protiv Erdődyja, koji ih neprestance, i ljeti i zimi, muči i uznemiruje sa svojim vojnicima i slugama. Iz cijelog se pisma vidi, kako je Matija bio posve dobro obavješćen o Erdődyjevu postupku sa samoborskim žiteljima.

(Svršit će se.)

Javna zahvala.

Svemu p. n. općinstvu, napose pak gđicama i gospodi djeverušama i djeverima, koji su moju milu mladjanu kćerku

ZORU

sproveli do prerana groba, zahvaljujem od sveg srca. Neka svima naplati dobri Bog!

Marko Strnad.

Tko kupi hrvatski ilustrovani, veoma poučno i ukusno udešeni zadarski koledar

≡ SVAČIĆ ≡

dobije krasnu sliku velikog mecene blagopokojnog biskupa

Josipa Jurja Strossmayera

na dar!

Cijena je koledaru K 1-20, ukoričeni K 1-60.

Dobije se u

Samoborskoj tiskari i papirnici

Slavko Šek,

Trg nadvojvode Salvatora, Samobor.

Samoborska lokalna željeznica.

Vozni red.

(Vrijedi za mjesec studeni i prosinac 1905., siječanj i veljaču 1906.)

Odlazak iz Samobora:

U 6 u jutro, 9:30 prije podne, 1:10 poslije podne i 6:00 u večer.

Odlazak iz Zagreba:

U 7:00 u jutro, 11:30 prije podne, 2:40 poslije podne, 7:40 u večer.

OGLAS.

Svim članovima i članicama „Narodne pomoćnice“ u Samoboru i izvan Samobora, koji su se kod mene kao povjerenika u zadrugu upisali i koji su kod mene svoje prinose uplaćivali i potvrde dobivali, stavljam do znanja, da sam prestao biti povjerenikom pak ne ću više od članova novaca primati niti članove upisivati. Upozorujem stoga sve članove, a naročito one, za čije uplate sam se dosele ja brinuo i takove za njih sam plaćao, da to odsele čine sami i da svoje uplate šalju direktno u Zagreb, (ili neka si izaberu drugoga povjerenika).

Svi članovi neka se brinu, da sa uplatama svojih prinosa ne zaostanu, već da takove što točnije i ako je moguće, unaprijed plaćaju, jer danas više članovi ne uživaju one pogodnosti, kakove su uživali kod osnutka zadruge. Samo novo sito se na klin meće.

Oni članovi, koji su dosada kod mene uplatili, a potvrde primili nisu, neka ove traže od ravnateljstva u Zagrebu, kamo sam novac već 6. pr. mj. odaslao, ali potvrda dobio nisam.

Inocenc Müller,

bivši povjerenik Narodne pomoćnice.

Javna zahvala.

Povodom smrti nezaboravnog nam oca

Vjekoslava Juratovića

rascvijenog srca zahvaljujemo svim našim prijateljima, znancima i rođacima, koji su bud ma kojim načinom nastojali, da nam ublaže tešku bol. U prvom redu zahvaljujemo veleuč. g. dru. M. Biščanu, koji je iz svih sila nastojao, da pruži svoju pomoć, ali koja na žalost više nije mogla koristiti; nadalje svim, koji su nam neprežaljenog oca do vječnog počinka sproveli, napose sl. pučkoj knjižnici i čitaonici, bratovštini sv. Filipa i Jakoba te mjesnoj glazbi, ovime od nas najljepša hvala, a od Boga plaća.

Tugujuća obitelj.

POZIV.

Pošto sam prestao biti povjerenikom za druge „Narodne pomoćnice,“ pozivljem sve druge članove naše zadruge, koji su mi povjerali na čuvanje svoje članske knjižice, da dodju na dan 3. prosinca t. g. poslije podne do mene, Gajeva ulica br. 38., da im izručim njihove knjižice, jer želim svojim drugovima sve u redu predati i uputiti ih, kako će odsele svoje uplate otpravljati.

Inocenc Müller, bivši povjerenik.



„Indra Tea“

uzimam najradje,

jer je

najbolji čaj!

Dobije se u ljekarni.



Skladište svih vatrogasnih sprava i gospodarskih potrepština

Podružnica **R. A. SMEKAL** Podružnica

ZAGREB, Frankopanska ulica br. 9.

Najnovije!

„PATENT SMEKAL“

Štrcaljke sa ravnotezom najnovijeg sustava za prijenos umanjene radne snage od 40%, koje s desne i s lijeve strane vodu sišu i dižu, te okretanje nepotrebno.

Sustav odlikovan 1903. sa prvom počasnom diplomom i zlatnom kolajnom.



Po visokoj kr. zem. vladi proglašena ljekovitom vodom rudnicom

Apatovačka kiselica

Naravna silikoničkomuriatna litijaka kiselica. Nagradjena sa 15 zlatnih kolajna.

Glasovito sredstvo kod svih bolesti probavnih organa i grkljana, proti ulozima i reumi, kod želučadnog, plućnog, crijevnog i svih drugih katara, proti hemoroida, kod boli bubrega, mjehura, kamenca, šećerne bolesti zrnatih i nateklih jetara. Prokušano, izvrsno i nenatkriljivo sredstvo kod spolnih i mnogih drugih ženskih bolesti.

Najbolje stolno piće. Ljekovita voda.

Upraviteljstvo vrela apatovačke kiselice,

ZAGREB, Riea broj 17.

Dobiva se u svim ljekarnama, trgovinama mirodija, restauracijama i gostionama.

Hydropatički zavod

U SAMOBORU

u blizini glavnoga grada ZAGREBA, u prekrasnom, šumovitom, gorskom kraju. Uzduh pun ozona. Željeznička stanica u mjestu.

Lječilišni zavod uređen u najmodernijem stilu, otvara se 15. travnja bud. g.

Način liječenja: Najnovije instalacije za hydro- i elektroterapiju, napose galvanizaciju, faradizaciju i električne kupelji. Kupelji sa ugljičnom kiselinom, zračne i sunčane kupelji, kupelji u vrućem uzduhu, parne kupelji, masaže.

Liječe se: Sve bolesti živčanoga sustava (izuzevši duševne bolesti); bolesti srca; probavnika, napose kronički katar želuca i crijeva, bolesti bubrega, mjehura i t. d., bolesti slabokrvnosti, prevelikog testisa, kroničke otokline sluzene i diabetosa; nadalje podagra (Gicht), lischias, reumatičke bolesti, kljunuti i neuralgije. Primaju se rekonvalescenti radi oporavka iza teških bolesti.

Svekolike se procedure obavljaju samo uz liječničku ordinaciju i liječnički nadzor.

Zavodski je liječnik: **Dr. Mijo Juratović.**

Bolesnicima, koji namjeravaju započeti liječenjem, daje nužne informacije u pogledu stanova i hrane

Uprava hydropatičkoga zavoda u Samoboru.